

Koko Mikkeli tarvitsee Ristiinan lukion

Miksi Mikkelin lukion Ristiinan toimipiste on säilytettävä?

Kymmenen argumenttia perusteluineen Mikkelin lukion Ristiinan toimipisteen puolesta. Argumentit eivät ole tärkeysjärjestyksessä.

1. Lukio on Ristiinalle ja Mikkelille elinvoimatekijä

Ristiinan asukasluku, nyt noin 4700, on kaupungin omien tilastojen mukaan ollut viime vuosina kasvussa. Suomenniemellä asukkaita on 700. Alue houkuttelee etenkin lapsiperheitä, koska tarjolla on yhtenäinen koulupolku esikoulusta lukioon. Tämä on merkittävä seikka myös alueen yritysten työntekijöille: muun muassa monet Ristiinan suurten työnantajien kuten UPM Pelloksen, Kuomiokoski Oy:n ja Steamrator Oy:n työntekijät luottavat siihen, että lapsille löytyy läheltä koulu. Huomioitavaa on myös, että yritysvaikutusten arviointia ei ole lakkautusesityksessä tehty lainkaan. Moni ristiinalaisyritys on löytänyt sesonkityöntekijän Ristiinan lukion opiskelijoista. Lukiolaisten olo Ristiinassa tuo myös välitöntä elinvoimahuutua paikallisille yrityksille.

Ristiina ei ole kuihtuva vaan harvinaisen vireä pitäjä. Myös lukio on kaikin puolin toimiva. Opiskelijoita on riittävästi (noin 70) ja tilat ovat yhtenäiskoulun terveimmät. Myös liikuntatilat ovat Ristiinassa hyvin toimivat toisin kuin keskustassa, jossa joudutaan käyttämään muita tiloja liikuntatuntien aikana.

Lukiolaisia kasvaa myös koko ajan lisää. Ristiinan päiväkotia on täynnä ja lisäryhmät siksi käytössä jo toista vuotta. Neuvolan tilaston mukaan vauvoja syntyi Ristiinan alueella viime vuonna noin 50.

Mikkelin 10 000:sta kesämökistä noin puolet on Ristiinan ja Suomenniemen alueella, joten palvelut, jotka perustuvat vakiasukkaiden alueella pysymiseen, vaikuttavat myös kesäasukkaiden viihtymiseen Mikkelin seudulla.

Mikkelin on myös suunniteltu laajentuvan juuri Ristiinan suuntaan; jatkumo asuntomessualueesta olisi luonnollinen. Lisäksi kaupunki on jo tukemassa Ristiinassa matkailualan hankkeita kuten Astuvansalmen kallioitaidekeskusta eli kehittämässä aluetta. Lukion lakkautus söisi selkeästi alueen kehitystä ja on ristiriidassa näiden hankkeiden kanssa.

2. Koko Mikkeli tarvitsee lukion kaksi toimipistettä

Mikkelin kokoinen kaupunki tarvitsee enemmän vaihtoehtoja kuin yhden suuren lukion. Kahden toimipisteen mallissa oppilaan tarpeisiin ja haasteisiin pystytään vastaamaan paremmin.

Pienen lukion pedagogiset ja sosiaaliset edut hyödyttävät myös muita mikkeliiläisiä kuin ristiinalaisia. Pienessä lukiossa kaikki tuntevat toisensa, ilmapiiri on turvallinen ja opettajilla on enemmän aikaa ohjata opiskelijaa yksilöllisesti.

Joka vuosi Ristiinan lukioon on tullut muualta Mikkelistä opiskelijoita, joille suuri lukio ei oppimisympäristönä sovi, tai joiden keskiarvo ei riittänyt kukaan keskustan toimipisteeseen. Nuorille on hyvä olla tarjolla valinnanvapaus: iso tai pieni lukio. Joillekin siirtyminen on ollut merkittävää myös psyykkisistä syistä. Pienempi, uusi koulu on auttanut eroon entisessä koulussa tapahtuneesta kiusaamisesta tai suuren laitoksen tuomasta ahdistuksesta. Vaihtoehtoja tarvitaan tämänkin vuoksi.

Monelle opiskelijalle Ristiinan lukion tarjoama yhteisöllisyys on asia, jota he muistelevat ja vaalivat vielä lukio-opintojen jälkeenkin. Usealle se on myös syy palata paluumuuttajana seudulle veronmaksajaksi.

Ristiinan toimipisteen lakkauttaminen huonontaisi kaikkien mikkeliäisnuorten tilannetta. Lakkautuksen yhteydessä lukiopaikat vähenisivät, joten kaupungissa olisi yhä vähemmän nuoria hakeutumassa korkeasti koulutetuiksi.

3. Lukiokoulutuksesta on jo säästetty merkittävästi

Lukiokoulutus maksaa Mikkelin kaupungille vain noin 800 000e valtionosuuksien jälkeen. Nyt vaadittu säästö (250 000e) siitä on lähes 30 prosenttia. Tämä leikkaus lukiotoimesta olisi kohtuuton: mistä muusta asiasta kaupunki on leikkaamassa yhtä valtavaa osuutta?

Erittäin tärkeänä seikkana tulee huomioda se, että lukiokoulutuksesta on jo leikattu lukuvuosille 2018-2019 ja 2019-2020 yli 200 000 euroa. Tämä käy ilmi Mikkelin lukion johtavan rehtorin Jari Kinnulan ja rehtori Jari Tuomenpuron antamista tiedoista.

Tämä säästö on tehty kurssitarjontinta supistamalla sekä hallinnosta. Merkittävä seikka on se, että tämän vuoden alusta Mikkeliissä on ollut vain yksi lukio, Mikkelin lukio, jolla on sekä keskustan toimipiste että Ristiinan toimipiste. Leikkaukset ovat näkyneet erityisesti Ristiinan toimipisteen toiminnassa, jossa ei ole enää omaa rehtoria ja jonka opiskelijat suorittavat jokaisella vuosikurssilla yhden jakson (noin 1,5 kuukautta) keskustan toimipisteessä.

Ristiinan toimipisteen opiskelijat ovat siis jo kaupungin säästötalkoissa vahvasti mukana.

4.Säästöesitys kohtuuton ja osin epävakaalla pohjalla

Kuten edellä on esitetty, lukiokoulutuksen säästövaatimus on sen kokonaiskuluihin suhteutettuna kohtuuton.

Esityksen pohjana käytetyt luvut eivät myöskään perustu nykytilanteeseen. Säästölaskelmien pohjana käytetyistä vuoden 2018 tilinpäätöstiedoista ei ole huomioitu nykyistä tilannetta, eli em. lukioiden (hallintojen) yhdistymistä. Vasta 2020 on ensimmäinen vuosi, kun tänä syksynä tehdyn toimintamallin (sekä jo aiempien kurssileikkausten) vaikutus näkyy kaupungin tilinpäätöksessä.

Sivistysjohtajan alkuperäisessä säästölaskelmassa on merkittäviä virheitä. Laskelmassa oli ynnätty yhteen oppilaskohtaisesta kustannuserosta (Ristiinan ja Mikkelin toimipisteiden välillä) laskettu säästö (160 000 euroa) ja kahden opettajan vähenemisestä (110 000 euroa) tuleva säästö. Tästä aiheutuu 110 000 euron virhe, koska opettajien palkkakulujen säästö sisältyy jo oppilaskohtaisten kulujen säästöön.

Lisäksi alkuperäisessä laskelmassa oppilaskohtaisessa kustannuksessa olivat mukana myös sisäiset vuokrat. Kun sisäiset vuokrat poistettiin oppilaskohtaisen eron laskelmasta, niin laskettu säästö pieneni vielä 52 000 euroa lisää.

Alkuperäisten laskelmien pohjalta siis lukion Ristiinan toimipisteen lakkauttaminen tuottaisi kaupungille vain 108 000 euron bruttosäästön. Joka sekin voi hyvin jäädä saavuttamatta, mikäli opiskelijoita siirtyy muiden kuntien lukioihin, kuten myöhemmässä kohdassa osoitetaan.

Ristiinan toimipisteen lakkauttamisen yhteydessä on nyt noussut esiin myös hallinnon säästöt. Ristiinan toimipisteellä ei ole omaa hallintoa, mutta totta kai sitä tietty määrä tarvitaan. Tällä hetkellä Mikkelin lukion apulaisrehtorilla on osa työajasta merkattu Ristiinan toimipisteelle. Lisäksi koulusihteerin työpanosta tarvitaan (max 0,5 hlötyövuotta). Ei voida siis mitenkään perustella, että nimenomaan Ristiinan toimipiste lakkauttamalla saavutettaisiin 85 000 euron säästö, joka sivistysjohtajan ”lisäsäästölistalla” on esiintynyt.

Myös esiin nostetut tiloihin liittyvät säästöt ovat olleet pelkkiä heittoja, eivätkä perustu mihinkään kunnollisiin selvityksiin tai laskelmiin. Merkilläpantavaa on, että prosessin aikana esimerkiksi Ristiinan yhtenäiskoulun (peruskoulu) rehtoria ei ole kuultu heidän tilatarpeestaan (ks. tarkemmin seuraava kohta)! Myöskään esillä olleita, mahdollisia kirjaston ja nuorisotilan siirtokustannuksia lukion tiloihin ei myöskään ole arvioitu lainkaan. Nämä kustannukset ovat todennäköisesti huomattavasti suuremmat kuin lukion lakkautuksesta saatava säästö, jopa pitkällä aikavälillä.

5. Ristiinan perusopetus kärsisi merkittävästi

Lukion lakkautusesityksessä ei ole huomioitu lainkaan suuria perusopetukseen liittyviä käytännön asioita. Lukion tiloja käyttävät tällä hetkellä myös sekä yläkoulun että alakoulun oppilaat.

Ristiinan yhtenäiskoulun rehtorin Matti Hämäläisen mukaan lukion seitsemästä luokkatilasta keskimäärin neljä on päivittäin perusopetuksen käytössä. Itse asiassa suurin osa lukion tiloista on siis perusopetuksen käytössä. Lukion tiloissa on myös koulukeskuksen ainoat erikoisluokat fysiikan, kemian ja biologian opetukseen.

Missä yläkoululaiset opiskelisivat jatkossa? Paljonko uusien erikoisluokkien rakentaminen yläkoulun puolelle maksaisi ja mistä niihin otettaisiin luokkatilat, joista on jo nyt pulaa? Uutta kouluako rakentamalla?

Ristiinassa on yhteensä 9 opettajaa, jotka opettavat sekä lukiossa että peruskoulun puolella. Jos lukio lakkautetaan, siitä kärsisi tuntuvasti myös peruskoulun opetuksen laatu.

Jos pätevilta aineenopettajilta poistuisivat lukion tunnit, pelkän yläkoulun tunnit eivät todennäköisesti riittäisi houkuttelemaan heitä Ristiinaan. Todennäköisesti nämä tunnit päättyisivät opettajille, joilla ei ole riittävää pätevyyttä juuri kyseisen aineen opetukseen.

6. Lakkautus olisi kaupungin arvojen vastainen

Mikkelin arvokirjan mukaan kaupungin arvoja ovat ”yhteisöllisyys, hyvinvointia tukeva arki ja sujuva ja turvallinen elämä vauvasta ikäihmisiin” (Mikkelin arvokirja 2018-2021). Nämä kaikki arvot toteutuvat Ristiinan toimipisteessä ja niitä poljettaisiin räikeästi, jos lukio lakkautettaisiin. Näiden arvojen perässä moni myös muuttaa Ristiinaan.

Voiko kaupunki tehdä valinnan täysin mainostamiensa arvojen vastaisesti? Halutaanko, että mahdollisuudet hyvään elämään säilyvät muuallakin kuin keskustassa?

Arvokirja korostaa Mikkelin toimintatapana myös, että ”heikompia ei jätetä”. Mitä nyt on tapahtumassa Ristiinan ja Suomenniemen nuorille, jos heiltä edellytetään jopa 60 kilometrin koulumatkoja suuntaansa? Ja sitä, että 16-vuotiaana on pakon edessä jätettävä oma perhe ja muutettava yksin asumaan, jotta lukio-opinnot ovat ylipäättään mahdolliset?

Arvojen vastaista on myös nuorten ja toimipisteiden henkilöstön ajaminen vastakkain tällaisessa asiassa. Nyt kaupunki on vahvasti korostanut, miten säästöt on saatava joko keskustan toimipisteen kurssitarjonnasta tai Ristiinan toimipisteen lakkautuksesta.

Kuntaliitoksen jälkimainingeissa tällainen vastakkainasettelu on vaarallista ja sillä voi olla kauaskantoiset seuraukset.

Mikkeli on panostanut siihen, että liittyneet kunnat tuntisivat olonsa samanvertaisiksi ja niiden asukkaat itsensä mikkeliiläisiksi. Tämä ratkaisu vesittäisi vahvasti nämä pyrkimykset Ristiinan osalta.

7.Nuorten näkökulma on unohtunut

Nuoret ovat viime keväänä tehneet tähänastisen elämänsä suurimman päätöksen valitessaan opiskelupaikakseen Mikkelin lukion Ristiinan toimipisteen, jonka Mikkelin kaupunki on tarjonnut vaihtoehdoksi koulutustarjottimella. Päätös ei ole vain nuorelle vaan monesti koko hänen perheelleen merkittävä. Nyt kaupunki on lakkauttamassa itse tarjoamaansa koulutusmahdollisuutta pari kuukautta opintojen alkamisesta. Tilanne olisi myös hyvin hankala tuleville abiturienteille, jotka joutuisivat suorittamaan ylioppilaskokeisiin valmistavan opiskeluvuotensa uudessa ympäristössä. Abivuoden stressaavuutta on ennestään nostanut ylioppilastutkinnon merkityksen kasvattaminen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Lakkautuspäätös olisi, jos ei juridisesti, niin vähintään moraalisesti täysin kestämaton.

Lastensuojelulain ja nuorisolain mukaan lasten ja nuorten elinolosuhteita ei saa heikentää. Lapsilla ja nuorilla on myös oikeus osallistua päätöksentekoon ja heidän mielipiteitään on siinä kuultava. Perustuslain 6. pykälän mukaan kaikille on turvattava yhdenvertaiset ja tasa-arvoiset palvelut. Kunnan tehtävänä on huolehtia palveluiden tasavertaisesta saavuttamisesta. Suurin osa lukiolaisista on vielä lain silmissä erityissuojelun alla, koska he ovat alaikäisiä.

Nyt he kokevat vahvasti, ettei heitä ole kuultu.

Nuoret esittivät kuulemistilaisuudessa Ristiinassa 10.10. vahvoja ja konkreettisia argumenttejaan lukion puolesta. He kertoivat käytännön esimerkkejä siitä, millaiseksi heidän arkensa tulisi lakkautuksen toteutuessa. Nämä argumentit ohitettiin kuulemistilaisuudessa kaupungin edustajien toimesta jopa vähätellen.

Myös nuorille laadittu lapsiarvioinnin vaikutus -kysely on kyseenalainen ja ohjaileva. Nuorten kuuleminen tulisi toteuttaa ilman tarkoitushakuisuutta ja puolueettomasti. Näin ei ole tehty.

Kuulemistilaisuudessa nuoret kertoivat olevansa huolissaan jaksamisestaan, jos koulupäivistä tulee pitkien välimatkojen ja keuhkojen bussiyhteyksien vuoksi liian pitkiä. Päivistä tulisi helposti 10-11 tunnin pituisia. Sen jälkeen pitäisi jaksaa vielä tehdä kotitehtävät, harrastaa ja levätä. Yhtälö on mahdoton ja se voi aiheuttaa taloudellisesti valtavia kustannuksia.

Tuore hyvinvointikysely Joensuun lukiossa kertoo, että peräti 30 prosenttia tyttöoppilaista ilmoitti olevansa uupuneita. Uupuneen nuoren hoitaminen maksaa kunnalle helposti satoja tuhansia euroja. Jos 1-2 nuorta uupuu tämän ratkaisun vuoksi, esitetty säästö on jo menetetty. Ongelmien hoito on aina kalliimpaa kuin ennalta ehkäisevä työ.

Lakkautusuhka ja epätietoisuus oman opiskelupaikan jatkosta on jo vaikuttanut ja vaikuttaa opiskelurauhaan ja opiskelutuloksiin. Muutos voi myös jatkossa aiheuttaa kokonaan opintojen keskeytyksen pitkän matkan, perheen taloustilanteen tai voimavarojen vuoksi.

8.Kaupunki voi menettää valtionosuudet muihin kuntiin

Jos Ristiinan toimipiste lakkautetaan, ristiinalaiset opiskelijat eivät välttämättä siirry keskustaan ja pysy oman kunnan sisällä. Tätä ei ole huomioitu säästölaskelmissa lainkaan.

Monet miettivät potentiaalisina vaihtoehtoina Mäntyharjun ja Savitaipaleen lukioita, jotka molemmat tarjoavat opiskelijoille tuntuja etuja kuten ilmaisia koulukyytejä ja kirjoja. Tällä hetkellä yhdeksäsluokkalaisten ja lukiolaisten asenne on kaupungin luoman vastakkainasettelun vuoksi valitettavasti se, että ”menemme mihin tahansa muualle paitsi Mikkelin keskusta”. Kaupungin talouden kannalta tämä tarkoittaisi, että Mikkelin menettäisi valtionosuudet (noin 5500 euroa per opiskelija) ristiinalaisten opiskelijoiden kohdalla. Pahimmillaan summa olisi noin 400 000 euroa vuodessa. Jo kahdenkymmenen opiskelijan siirtyminen esimerkiksi Mäntyharjulle söisi yllä lasketun kaupungin bruttosäästön (108 000 euroa).

9. Toisen asteen koulutuksen mahdollista uudistusta ei ole huomioitu

Jos toisen asteen uudistus toteutuu (toisen asteen koulutuksen maksuttomuus / oppivelvollisuuden nosto 18 vuoteen), kaupunki joutuu maksamaan lukiolaisten kulkemisen Ristiinasta ja Suomenniemeltä keskustan lukioon. Tätäkään ei ole huomioitu millään tavalla. Olisi vähintään odotettava eduskunnan ratkaisu asiaan ennen kuin näin suurta päätöstä voidaan tehdä tietämättä sen taloudellisia seurauksia. Esityksestä puuttuu muutenkin suunnitelmallisuus: lukioon otettiin keväällä uudet oppilaat sisään, syksyllä ilmoitettiin mahdollisesta lakkautuksesta.

10. Muita vaihtoehtoja ei ole esitetty – entäpä Ristiinan kestävän matkailun lukio?

Ristiinan lukion kohdalla on esitetty vain yksi vaihtoehto: lakkautus. Pieni, yhteisöllinen lukio Saimaan äärellä tarjoaa kuitenkin paljon muitakin vaihtoehtoja. Erikoislukiot houkuttelevat paljon opiskelijoita muualtakin kuin kotikunnistaan. Tästä hyvä esimerkki on Rantasalmen teatterilukio, jonka ansioista pienelle paikkakunnalle on muuttanut paljon uusia asukkaita. Ristiinassa on tarpeeksi opiskelijoita ilman erikoistumistakin, mutta esimerkiksi *Ristiinan kestävän matkailun lukio* voisi olla koko Mikkelin elinvoimaa ja matkailualan yhteishankkeita lisäävä ratkaisu. Tällaisia tulevaisuuteen katsovia ja myös taloudellista hyötyä tuovia vaihtoehtoja ei ole pohdittu lainkaan.

Lakkauttamisen kohdalla puhutaan hyvin pienestä säästöstä tai ei säästöstä lainkaan. Lukion säilyttämisen ja kehittämisen visiolla saatavat summat voisivat olla paljon suurempia. Tähän työryhmään löytyisi varmasti paljon asiantuntijoita koko Mikkelistä. Tällainen kehitystyö olisi myös suoraan Mikkelin arvokirjasta, jossa vahvuuksiksi mainitaan nimenomaan alueen kehitystoiminta sekä matkailuun ja luontoon liittyvien mahdollisuuksien tuotteistaminen (Mikkelin arvokirja 2018-2021).

Ristiinan lukion säilymisen puolesta -ryhmän puolesta

Aino Halinen, Anne Heino, Sari Hostila, Kimmo Hänninen, Ari Hämäläinen, Roosa Laakko, Maarit Lehtonen, Miia Koppi, Riina-Maria Metso, Tarja Pönniö-Kanerva, Sanna Pyy, Mikko Siitonen, Heidi Särkkä, Niko Takala, Petri Tikkanen, Lotta Tuominen, Oona Tuominen, Minna Urpilainen, Jaana Vartiainen, Asta Veijalainen